

Інформаційна довідка щодо заходів із підвищення рівня соціального захисту пенсіонерів та осіб з інвалідністю у 2026 році*

***Анотація.** В інформаційній довідці проаналізовано здійснені в цьому році заходи з підвищення рівня соціального захисту пенсіонерів та осіб з інвалідністю в межах реформи пенсійної системи, спрямованої на посилення соціального захисту таких осіб.*

***Ключові слова:** Державний бюджет України, мінімальна пенсія за віком, пенсії, соціальні виплати, пенсійна реформа, спеціальна пенсія.*

Вступ

Низький рівень забезпечення соціального захисту пенсіонерів та осіб з інвалідністю залишається актуальною проблемою, а отже, на розгляд до Верховної Ради України продовжують надходити законопроекти з цих питань. Одним із них є проект Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2026 рік" щодо підвищення розміру мінімальної пенсії за віком та грошового забезпечення військовослужбовців» (реєстр. № 15093 від 19.03.2026), який частково співпадає з пропозиціями (у частині встановлення розміру мінімальної пенсії), викладеними у проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2026 рік" щодо підвищення розміру мінімальної пенсії за віком» (реєстр. № 14364 від 09.01.2026)¹.

Водночас Кабінетом Міністрів України наразі готується комплексна пенсійна реформа, покликана забезпечити збільшення мінімальних розмірів пенсій та зменшення розривів між пенсійними виплатами.

Основна частина

У 2026 році Кабінетом Міністрів України здійснено низку кроків щодо підвищення рівня соціальної захищеності вразливих верств населення, зокрема:

підвищено розмір деяких соціальних виплат²;

індексовано пенсійні та страхові виплати³;

виплачено одноразову грошову доплату окремим категоріям населення⁴.

¹ Інформаційна довідка щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» щодо підвищення розміру мінімальної пенсії за віком» (реєстр. № 14364 від 09.01.2026). Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/77349.html?search=14364*

² Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2020 р. № 674 : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.02.2026 № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2026-%D0%BF#Text>

³ Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткові заходи щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2026 році : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.02.2026 № 236. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-indeksatsiiu-pensiinykh-i-strakhovykh-vyplat-ta-dodatkovyi-zakhody-shchodo-pidvyshchennia-rivnia-sotsialnoho-zakhystu-naibilsh-vrazlyvykh-verstv-naseleennia-u-2026-rotsi-236-250226>

⁴ Деякі питання надання одноразової грошової доплати окремим категоріям населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2026 № 341. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-nadannia-odnorazovoi-hroshovoi-doplaty-okremym-katehoriiam-naseleennia-341-180326>

Проводиться робота щодо внесення змін до низки постанов Кабінету Міністрів України щодо запобігання необґрунтованим виплатам, що потенційно може зекономити кошти Пенсійного фонду України⁵.

Водночас анонсована Урядом України комплексна пенсійна реформа тільки готується. Деякі експерти висловлюють сумніви щодо реальної здатності в сучасних умовах забезпечити мінімальну пенсію на рівні 6 тис. грн, як було обіцяно⁶. Але слід зазначити, що в анонсах Кабінету Міністрів України може йтися не про мінімальну пенсію за віком як законодавчо встановлену величину, а про реальну пенсію, яка отримується найбільш бідними пенсіонерами. Для цього може бути використаний механізм доплат, який і зараз використовується Урядом України – наприклад, щодо індексації пенсійних виплат (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Вік пенсіонерів	Страховий стаж	Сума, для досягнення якої здійснюється доплата
від 65 років і більше, які не працюють	не менше ніж 35 років у чоловіків і не менше ніж 30 років у жінок	4 213 грн
80 років і більше	не менше ніж 25 років у чоловіків і не менше ніж 20 років у жінок	4 213 грн
від 70 до 80 років	не менше ніж 35 років у чоловіків і не менше ніж 30 років у жінок	4 050 грн
не виповнилося 70 років (крім непрацюючих)	не менше ніж 35 років у чоловіків і не менше ніж 30 років у жінок	3 725 грн
інші особи, які отримують пенсію і не працюють	—	3 406 грн

Критиці піддається й розрив між мінімальними та максимальними пенсіями, який виникає, зокрема, через формулу, що прив'язує розмір пенсії до року виходу на пенсію та середньої зарплати у країні в цей період⁷. Цю проблему також має вирішити майбутня реформа пенсійної системи⁸.

⁵ Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо порядку здійснення окремих пенсійних і страхових виплат : проект постанови Кабінету Міністрів України. Вебсайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.msp.gov.ua/legislation/draft-legal-acts/pro-vnesennya-zmin-do-deyakykh-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayiny-shchodo-poryadku-zdiysnennya-okremykh-pensiynykh-i-strakhovykh-vyplat>

⁶ Уряд хоче підвищити мінімальні пенсії до 6000 гривень: експерт відповів, чи реальний цей план. Вебсайт УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/pidvishchennya-minimalnoji-pensiji-do-6000-griven-pid-pitanniam-ekonomist-nazvav-prichinu-13304757.html>

⁷ В Україні зростає розрив у пенсіях: мінімалку хочуть підвищити до 6000 грн – що відомо. Вебсайт Судово-юридичної газети. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/356205-v-ukraine-rastet-razryv-v-pensiyakh-minimalku-khotyat-povysit-do-6000-grn-chno-izvestno>

⁸ Однаковий стаж – різні пенсії: чому виникає розрив і які зміни готують у 2026 році. Вебсайт Перший бізнесовий Біз. URL: <https://fbc.biz.ua/news/ekonomika-uk/odnakovij-stazh-rizni-pensiyi-chomu-vinikaye-rozriv-i-yaki-zmini-gotuyut-u-2026-rotsi/>

Наразі деталі реформи найбільш повно розкрито в інтерв'ю Міністра соціальної політики, сім'ї та єдності України⁹. Ключовими моментами майбутньої пенсійної реформи є:

1. Нова трирівнева модель пенсії:

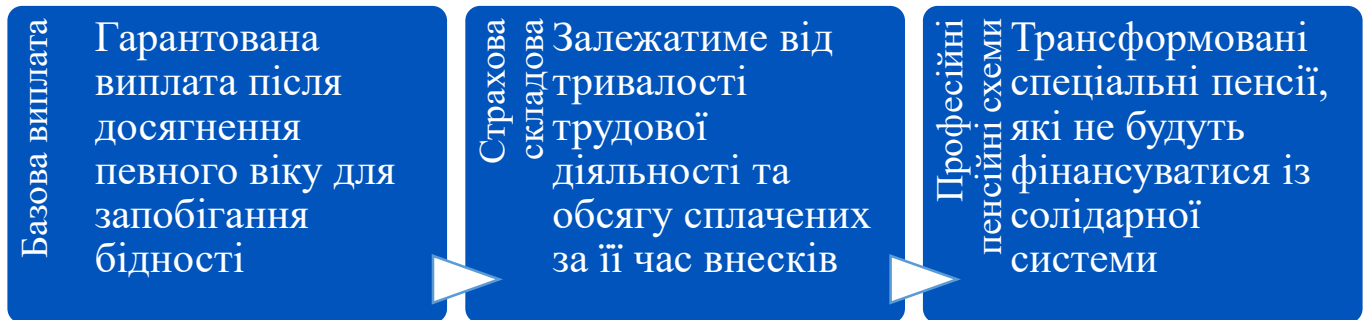

Рис. 1.

2. Відхід від обов'язкової накопичувальної системи.

На початку запровадження передбачається автоматично зараховувати працюючих до накопичувальної системи зі сплатою внесків, але людина зможе відмовитися від цієї опції, і згодом отримуватиме виплати лише із солідарної системи. Періодичність такого автоматичного зарахування наразі обговорюється. Також обговорюються питання інвестування коштів накопичувальної системи, аби надійно захистити заощадження.

3. Нова модель фінансування професійних пенсійних схем.

Джерела фінансування наразі обговорюються – це можуть бути професійні контракти або професійне пенсійне забезпечення. Ця система, як передбачається, повинна бути чітко відокремлена від загальної пенсійної системи та не фінансуватися із солідарної системи та Державного бюджету України.

Законопроект щодо комплексної пенсійної реформи планується подати вже у цьому році.

Водночас Міністр соціальної політики, сім'ї та єдності України, виступаючи нещодавно у Верховній Раді України, наголосив на необхідності реформи визначення прожиткового мінімуму¹⁰. Нагадаємо, що на розгляді у Верховній Раді України наразі перебуває низка законопроектів із цього питання¹¹.

⁹ «Об'єднати різні допомоги в одну виплату». Інтерв'ю міністра соціальної політики Улютіна. Про нову концепцію соціальної допомоги, відмову від обов'язкової накопичувальної пенсії та повернення українців із-за кордону. Вебсайт *Forbes*. URL: <https://forbes.ua/money/obednati-rizni-dopomogi-v-odnu-viplatu-intervyu-ministra-sotsopolitiki-ulyutina-pro-novu-kontseptsiyu-sotsdopomogi-vidmovu-vid-obovyazkovoї-nakopichivalnoi-pensii-ta-ukraintsiv-za-kordonom-10042026-37811>

¹⁰ У Раді на розгляді чотири проекти Законів, аби провести реформу визначення прожиткового мінімуму, – Денис Улютін. Вебсайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minsotspolityky-pidhotuvalochotyru-proiektu-zakoniv-aby-provesty-reformu-vyznachennia-prozhytkovoho-minimumu-denys-ulyutin>

¹¹ Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму» (реєстр. № 13466 від 11.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56750>; Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму» (реєстр. № 13467-1 від 21.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56833>; Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо створення передумов для підвищення розміру

Висновки

Очевидно, що наразі в Україні виникли передумови для перегляду підходів до нарахування пенсій та соціальних виплат (можливий відхід від використання розміру мінімальної пенсії за віком як розрахункової величини (зокрема, й для виплат особам з інвалідністю)). Поки що передчасно аналізувати ініціативи Уряду України (вони можуть бути проаналізовані після подання відповідного законопроекту до Верховної Ради України), однак аналіз відкритих джерел свідчить про оперативну системну роботу з метою покращення становища пенсіонерів та соціально незахищених верств населення¹².

Враховуючи можливу зміну підходів до нарахування пенсій та соціальних виплат, заходи з періодичного підтримання у межах наявних ресурсів та відповідно до чинного законодавства соціально незахищених верств населення, необхідність належного фінансового забезпечення та узгодження відповідних ініціатив з міжнародними партнерами, які, по суті, фінансують соціальні видатки України, вбачається доцільним тимчасово утриматися від прийняття фінансово необґрунтованих та незабезпечених ініціатив у цій сфері.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

прожиткового мінімуму» (реєстр. № 13467 від 11.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56751>; Проект Закону України «Про внесення змін до статті 585 Митного кодексу України щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму» (реєстр. № 13468 від 11.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56749>; Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань формування прожиткового мінімуму та створення передумов для його підвищення» (реєстр. № 13469 від 11.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56752>

¹² Робочий варіант законопроекту про пенсійну реформу вже готовий – Улютін. Вебсайт Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4111152-robocij-variant-zakonoproektu-pro-pensijnu-reformu-vze-gotovij-ulutin.html>; Соцвиплати й пенсії чорнобильцям: Улютін розповів про фінансування та індексацию. Вебсайт Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4113278-socviplati-j-pensii-cornobilcam-ulutin-rozpoviv-pro-finansuvanna-ta-indeksaciju.html>